MMAD - Úkol 2

Filip Ditrich

Unicorn University, Prague, Czech Republic 4. května 2024

✓ Úloha 1	
Úloha 2	
✓ Úloha 3	6
Úloha 4	
✓ Úloha 5	8
Úloha 6	
✓ Úloha 7	
✓ Úloha 8	
✓ Úloha 9	13
$\checkmark$ Úloha 10	
$\checkmark$ Úloha 11	16
$\checkmark$ Úloha 12	
$\checkmark$ Úloha 13	
✓ Úloha 14	
$\checkmark$ Úloha programovací 1	24
✓ Úloha programovací 2	25
√ Úloha 1	(2 body)
, 010114 1	(2 body)

Pro následující grafy určete minimální stupeň $\delta(G)$, maximální stupeň $\Delta(G)$, skóre grafu a barevnost pro následující grafy:

- a. Cesta P_n
- b. Kružnice C_n
- c. Úplný graf K_n
- d. Úplný bipartitní graf $K_{m,n}$
- e. Papův graf ukázaný níže
- Minimální stupeň $\delta(G)$ je nejmenší stupeň vrcholu v grafuG.
- Maximální stupeň $\Delta(G)$ je největší stupeň vrcholu v grafu G.
- Skóre grafu je součet stupňů všech vrcholů v grafu G.
- Barevnost $\chi(G)$ je minimální počet barev potřebných k obarvení vrcholů grafu G tak, aby žádné dva sousední vrcholy neměly stejnou barvu.

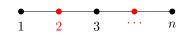
Řešení

a) Cesta P_n

Definice: Cesta P_n je graf, který má $\boldsymbol{n}$ vrcholů a n-1hran.

- První a poslední vrchol mají stupeň 1, všechny ostatní vrcholy mají stupeň 2.
- Pro obarvení cesty P_n stačí vždy 2 barvy (jedna pro liché a druhá pro sudé vrcholy).

Poznámka: Bereme v potaz cestu P_n s $n \ge 2$ vrcholy.

Obrázek (1) – Cesta P_n

ODPOVĚĎ 1A

- $\delta(P_n) = 1$
- $\Delta(P_n)=2$
- Skóre grafu $P_n = \{1, 2, 2, \dots, 2, 1\} = 2n 2$
- Barevnost grafu $\chi(P_n) = 2$

b) Kružnice C_n

Definice: Kružnice C_n má n vrcholů a každý vrchol je spojen s předchozím a následujícím vrcholem.

- Všechny vrcholy mají stupeň 2.
- $\bullet$ Lichou kružnici C_n lze obarvit 3 barvami, sudou kružnici C_n lze pak obarvit 2 barvami střídavě.

Poznámka: Bereme v potaz kružnici C_n s $n \ge 3$ vrcholy.

(a) Lichá kružnice C_5

(b) Sudá kružnice C_6

ODPOVĚĎ 1B

- $\delta(C_n) = 2$
- $\bullet \ \Delta(C_n) = 2$
- Skóre grafu $C_n = \{2, 2, \dots, 2\} = 2n$
- Barevnost grafu $\chi(\mathbf{C}_n) = \begin{cases} 2 & \text{pro sudé } n \\ 3 & \text{pro liché } n \end{cases}$

c) Úplný graf K_n

Definice: Úplný graf K_n má n vrcholů a každý vrchol je spojen s každým jiným vrcholem.

- Všechny vrcholy mají stupeň n-1.
- ullet Kvůli propojení všech vrcholů se všemi je nutné použít n barev.

Poznámka: Bereme v potaz úplný graf K_n s $n \geq 3$ vrcholy.

Obrázek (3) – Úplný graf K_4

ODPOVĚĎ 1C

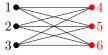
- $\bullet \ \delta(K_n) = n 1$
- $\Delta(K_n) = n 1$
- Skóre grafu $K_n = \{n-1, n-1, \dots, n-1\} = n(n-1)$
- Barevnost grafu $\chi(\mathbf{K}_n) = n$

d) Úplný bipartitní graf $K_{m,n}$

Definice: Úplný bipartitní graf $K_{m,n}$ má m vrcholů v jedné partitě a n vrcholů v druhé partitě a každý vrchol z jedné partity je spojen s každým vrcholem z druhé partity.

- $\bullet$ Všechny vrcholy z první partity mají stupeň n, všechny vrcholy z druhé partity mají stupeň m.
- $\bullet$ Pro obarvení úplného bipartitního grafu $K_{m,n}$ stačí 2 barvy, jedna pro každou partitu.

Poznámka: Bereme v potaz úplný bipartitní graf $K_{m,n}$ s $m,n \ge 1$ vrcholy.

Obrázek (4) – Úplný bipartitní graf $K_{3,3}$

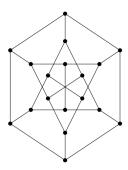
ODPOVĚĎ 1D

- $\delta(K_{m,n}) = \min(m,n)$
- $\Delta(K_{m,n}) = \max(m,n)$
- Skóre grafu $K_{m,n} = \{m, m, \dots, m, n, n, \dots, n\} = m \cdot n$
- Barevnost grafu $\chi(\mathbf{K}_{m,n}) = 2$

e) Papův graf

Definice: Na obrázku níže je zobrazen Papův graf s 18 vrcholy a 27 hranami, označme si jej jako $PG_{n,m}$, kde n je počet vrcholů a m je počet hran.

- Všechny vrcholy mají stupeň 3, jedná se tedy o kubický graf.
- Skóre grafu je $\{3, 3, \dots, 3\}$, tedy $3 \cdot 18 = 54$.
- Každý vrchol je spojen s právě 3 dalšími vrcholy, tedy je možné graf obarvit 3 barvami.

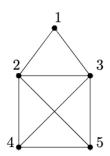

Obrázek (5) – Papův graf $PG_{18,27}$

ODPOVĚĎ 1E

- $\delta(PG_{18,27}) = 3$
- $\Delta(PG_{18,27}) = 3$
- Skóre grafu $PG_{18,27} = \{3, 3, \dots, 3\} = 54$
- Barevnost grafu $\chi(\mathrm{PG}_{18,27})=3$

Máme graf G = (V, E). Pro ukázku si představme následující graf H:

Obrázek (6) – Graf H

Definujme Laplacovu matici L jako:

$$L_{i,j} = \begin{cases} \deg(v_i) & \text{pro } i = j \\ -1 & \text{pro } i \neq j \text{ a } v_i \text{ je spojen s } v_j \\ 0 & \text{jinak} \end{cases}$$

Například pro ukázkový graf dostaneme Laplacovu matici:

$$L = \begin{pmatrix} 2 & -1 & -1 & 0 & 0 \\ 1 & 4 & -1 & -1 & -1 \\ -1 & -1 & 4 & -1 & -1 \\ 0 & -1 & -1 & 3 & -1 \\ 0 & -1 & -1 & -1 & 3 \end{pmatrix}$$

Mějme k-regulární graf G=(V,E) velikosti |V|=n, tj. graf pro který víme, že $\deg(v_i)=k$ pro všechny vrcholy $v_i\in V$. Navíc víme, že vlastní čísla matice sousednosti jsou reálná v pořadí $\lambda_1(A)\geq \lambda_2(A)\geq \ldots \geq \lambda_n(A)$. Lze nějak obecně vyjádřit všechna vlastní čísla Laplacovy matice takového grafu?

Řešení

TODO

✓ Úloha 3 (2 body)

Určete minimální a maximální počet hran v grafu na n vrcholech s c komponentami.

Řešení

a) Postup pro nalezení minimálního počtu hran

- Izolované komponenty: Minimální počet hran nastává, když mají komponenty co nejméně hran. Extrémním případem je mít komponenty bez hran, tedy izolované vrcholy.
- Neizolované komponenty: Pro každou komponentu, která není jediný izolovaný vrchol, je minimální struktura vlastně strom. Strom s k vrcholy má k-1 hran (minimum pro udržení grafu spojeného).
- Pokud je potřeba c komponent a předpokládáme že c-1 komponent jsou jednotlivé izolované vrcholy a jedna komponenta obsahuje zbytek vrcholů, n-(c-1), tato poslední komponenta jako strom by měla n-(c-1)-1=n-c hran.
- Minimální počet hran je tedy 0 + (n c) = n c.

Příklad na grafu s n = 10 vrcholy a c = 3 komponentami:

- Izolované komponenty: 2 izolované vrcholy, 1 komponenta s 8 vrcholy.
- Minimální počet hran: 10 3 = 7.

ODPOVĚĎ 3A

Minimální počet v grafu na n vrcholech s c komponentami je n-c.

b) Postup pro nalezení maximálního počtu hran

- Maximální počet hran nastává, když každá komponenta je úplný graf (graf, kde jsou každé různé vrcholy spojeny jedinou hranou).
- Respektive postačí nám jedna komponenta jako úplný graf a zbytek komponent jako izolované vrcholy (tedy bez hran).
- Počet hran v úplném grafu na k vrcholech je $\binom{k}{2}$
- Náš úplný graf má n-(c-1) vrcholů, tedy počet vrcholů mínus počet ostatních izolovaných vrcholů (komponent).
- Maximální počet hran je tedy $\binom{n-(c-1)}{2}$.

Příklad na grafu s n = 10 vrcholy a c = 3 komponentami:

- Úplný graf s 8 (10 (3 1)) vrcholy a 1 izolovaný vrchol.
- Maximální počet hran: $\binom{10-2}{2} = 28$.

ODPOVĚĎ 3B

Maximální počet v grafu na n vrcholech s c komponentami je $\binom{n-(c-1)}{2}$.

 $\acute{\mathbf{U}}\mathbf{loha} \mathbf{4}$ (2 body)

Mějme následující funkci:

$$f(x,y) = 100(y - x^2)^2 + (1 - x)^2$$

Vypočtěte gradient $\nabla f(x)$ a Hessian $\nabla^2 f(x)$ a rozhodněte (a zdůvodněte) zda-li je v bodě (1,1) splněna 1. podmínka pro lokální minimizátor (nulovost gradientu) či zda-li je splněna i 2. podmínka pro Hessovu matici.

Řešení

TODO

 $\checkmark$ Úloha 5 (2 body)

Mějme množinu $\{1, 2, ..., n\}$. Určete, kolik je možné na této množině najít různých kružnic délky n? (jedná se tedy o počet průchodů, ale neorientovaného grafu).

Řešení

Problém můžeme řešit následovně:

- Krok 1: Seřadíme vrcholy kružnice do pořadí $1, 2, \ldots, n$. Takových sekvencí je n!.
- Krok 2: Zvolíme si jeden výchozí vrchol (symetrická rotace). Tím tedy získáme (n-1)! unikátních sekvencí, ignorujeme-li rotace.
- Krok 3: Otočením sekvence získáme stejnou kružnici. Počet kružnic tedy musíme dělit dvěma (pro n > 2), protože každá sekvence a její zrcadlový obraz jsou v kružnici identické.
- Počet různých neorientovaných kružnic délky n (pro n>2) je tedy: $\frac{(n-1)!}{2}$.

Ukázka: na příkladu množiny $\{1, 2, 3, 4\}$:

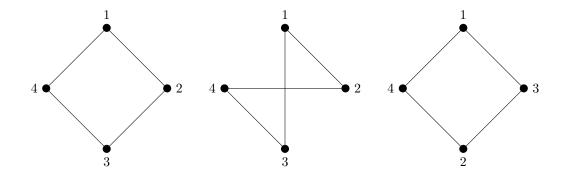
Dle definice výše víme, že počet různých neorientovaných kružnic délky 4 bude $\frac{(4-1)!}{2} = 3$.

A bude se jednat o tyto 3 kružnice:

1.
$$1 \rightarrow 2 \rightarrow 3 \rightarrow 4 \rightarrow 1$$

$$2. \ 1 \rightarrow 2 \rightarrow 4 \rightarrow 3 \rightarrow 1$$

$$3. \ 1 \rightarrow 3 \rightarrow 2 \rightarrow 4 \rightarrow 1$$

Obrázek (7) – Různé neorientované kružnice délky 4

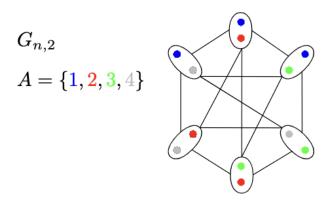
ODPOVĚĎ

Pro množinu $\{1,2,\dots,n\}$ je možné najít $\frac{(n-1)!}{2}$ různých neorientovaných kružnic délky n.

Úloha 6

(2 body)

Mějme graf $G_{n,2}=(V,E)$ definovaný následovně. Množina vrcholů jsou všechny podmnožiny množiny $A=\{1,2,\ldots,n\}$ o velikosti 2, tedy například $v_1=\{1,2\},v_2=\{2,3\},\ldots$ Hrany spojují ty vrcholy $v_i=\{a,b\},v_2=\{c,d\}$, které sdílí právě jeden prvek, tj. $a=b\neq c=d$. Příklad takového grafu je vidět na následujícím obrázku.

Obrázek (8) – Graf $G_{n,2}$

Pro takový obecný graf $G_{n,2}$ určete jaký bude jeho minimální a maximální stupeň vrcholu vyjádřeno jako funkce n. Také určete počet hran tohoto grafu, opět jako funkci n.

Řešení

TODO

(2 body)

Zdůvodněte, proč každá hrana vrcholově 2-souvislého grafu musí ležet na kružnici.

Řešení

Vrcholově 2-souvislý graf je graf, který zůstane souvislý i po odebrání libovolního vrcholu, ale po odebrání alespoň dvou vrcholů se může rozpadnout na více komponent vzájemně nespojených hranami, tedy nesouvislých.

- Ve vrcholově 2-souvislém grafu musí existovat alespoň dva nezávislé průchody mezi libovolnými dvěma vrcholy.
- $\bullet$ Uvažujme libovolnou hranu uv ve vrcholově 2-souvislém grafu.
- ullet Dle vlastností vrcholové 2-souvislosti existuje další cesta z vrcholu u do vrcholu v, která neobsahuje hranu
- $\bullet$ Existence této alternativní cesty mezi vrcholy u a v, spolu s hranou uv, tvoří kružnici.
- ullet Kružnice je vytvořena cestou z vrcholu u do vrcholu v přes alternativní cestu a návratem do vrcholu upomocí hrany uv.

ODPOVĚĎ

Každá hrana ve vrcholově 2-souvislém grafu musí ležet na kružnici, protože definice vrcholové 2-souvislosti zaručuje přítomnost alternativních cest mezi vrcholy.

✓ Úloha 8 (2 body)

Určete vrcholový a hranový stupeň grafu, neboli $\alpha(G)$ a $\kappa(G)$, pro následující grafy:

- a. Cesta P_n
- b. Kružnice C_n
- c. Úplný graf K_n
- d. Úplný bipartitní graf $K_{m,n}$

Řešení

- Vrcholový stupeň $\alpha(G)$ je minimální počet vrcholů, které je třeba odebrat, aby se graf rozpadl na více komponent.
- Hranový stupeň $\kappa(G)$ je minimální počet hran, které je třeba odebrat, aby se graf rozpadl na více komponent.

Cesta P_n

- Odebráním jakéhokoliv vnitřního vrcholu se cesta rozpadne na dvě komponenty. Vrcholový stupeň je tedy $\alpha(P_n) = 1$.
- Odebráním jakékoliv hrany se cesta rozpadne na dvě komponenty. Hranový stupeň je tedy $\kappa(P_n) = 1$.

Poznámka: Bereme v potaz cestu P_n s $n \ge 2$ vrcholy.

ODPOVĚĎ 8A

Pro cestu P_n platí $\alpha(P_n) = 1$ a $\kappa(P_n) = 1$.

Kružnice C_n

- Odebráním jakéhokoliv vrcholu se z kružnice stane cesta, z tvrzení výše víme že $\alpha(P_n) = 1$. Vrcholový stupeň je tedy $\alpha(C_n) = \alpha(P_{n-1}) + 1$.
- Obdobně odebráním jakýchkoliv 2 sousedních hran se kružnice rozpadne na cestu a jeden izolovaný vrchol. Hranový stupeň je tedy $\kappa(C_n) = 2$.

Poznámka: Bereme v potaz kružnici C_n s $n \geq 3$ vrcholy.

ODPOVĚĎ 8B

Pro kružnici C_n platí $\alpha(C_n) = 2$ a $\kappa(C_n) = 2$.

Úplný graf K_n

- Postupným odebíráním vrcholů zůstává graf stále souvislý, dokud neodebereme až n-1 vrcholů, pak zůstává pouze izolovaný vrchol. Vrcholový stupeň je tedy $\alpha(K_n) = n-1$.
- Odebráním všech hran jednoho vrcholu, který má stupeň n-1, se graf rozpadne jednu jednu souvislou komponentu a izolovaný vrchol. Hranový stupeň je tedy $\kappa(K_n) = n-1$.

Poznámka: Bereme v potaz úplný graf K_n s $n \ge 2$ vrcholy.

ODPOVĚĎ 8C

Pro úplný graf K_n platí $\alpha(K_n) = n - 1$ a $\kappa(K_n) = n - 1$.

Úplný bipartitní graf $K_{m,n}$

- Odebráním všech vrcholů jedné partity se graf rozpadne na několik izolovaných vrcholů (jelikož každý vrchol z jedné partity je spojen s každým vrcholem z druhé partity, ale nikoliv s vrcholem ze stejné partity). Lze tedy říci, že vrcholový stupeň je $\alpha(K_{m,n}) = \min(m,n)$.
- Odebráním všech hran spojujících vrcholy jedné partity se graf rozpadne na souvislou komponentu a několik izolovaných vrcholů. Pokud vybereme vrchol z větši parity, musíme odebrat pouze tolik hran, kolik vrcholů má menší parita, tedy opět hranový stupeň je tedy $\kappa(K_{m,n}) = \min(m,n)$.

ODPOVĚĎ 8D

Pro úplný bipartitní graf $K_{m,n}$ platí $\alpha(K_{m,n}) = \min(m,n)$ a $\kappa(K_{m,n}) = \min(m,n)$.

✓ Úloha 9 (2 body)

Vezměmě si grafy typu strom o fixní velikosti n. Rozhodněte a nakreslete, jaký strom o velikosti n má:

- a. Největší hodnotu nezávislosti $\alpha(G)$
- b. Nejmenší hodnotu nezávislosti $\alpha(G)$
- c. Největší hodnotu vrcholového pokrytí $\beta(G)$
- d. Nejmenší hodnotu vrcholového pokrytí $\beta(G)$

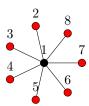
Řešení

- Strom je graf, který je souvislý a neobsahuje cykly (kružnice).
- Nezávislost $\alpha(G)$ je největší podmnožina vrcholů grafu G, která není spojená hranou.
- Vrcholové pokrytí $\beta(G)$ je nejmenší podmnožina vrcholů grafu G, která pokryje všechny hrany.

a) Největší hodnota nezávislosti $\alpha(G)$

K nalezení stromu s největší hodnotou nezávislosti $\alpha(G)$ je třeba nalézt strom, který má co nejvíce listů (vrcholů stupně 1). Nezávislá množina pak bude tvořena všemi listy stromu.

Takový strom může být například **hvězdicový strom**, pro který platí, že má jeden vrchol stupně n-1 a n-1 vrcholů stupně 1:

Obrázek (9) – Hvězdicový strom o velikosti n=8

Dále si na tomto grafu můžeme povšimnout, že jeho vrcholové pokrytí $\beta(G)$ bude tvořeno pouze kořenem stromu, tedy $\beta(G) = 1$, k tomu se ale dostaneme v dalších bodech.

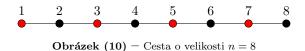
ODPOVĚĎ 9A

Největší hodnota nezávislosti $\alpha(G)$ je docílena na hvězdicovém stromu o velikosti n, kde $\alpha(G) = n - 1$.

b) Nejmenší hodnota nezávislosti $\alpha(G)$

Pro nalezení stromu s nejmenší hodnotou nezávislosti $\alpha(G)$ je třeba nalézt strom, který bude mít co nejvíce hran mezi vrcholy. V takovém stromu pak bude nezávislá množina tvořena každým druhým vrcholem.

Takový strom je například **cesta** P_n , kde nezávislá množina bude tvořena každým druhým vrcholem:

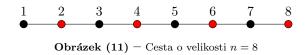
Dále si na tomto grafu můžeme povšimnout, že jeho vrcholové pokrytí $\beta(G)$ bude také tvořeno každým druhým vrcholem, tedy $\beta(G) = \frac{n}{2}$.

ODPOVĚĎ 9B

Nejmenší hodnota nezávislosti $\alpha(G)$ je docílena na cestě o velikosti n, kde $\alpha(G) = \frac{n}{2}$.

c) Největší hodnota vrcholového pokrytí $\beta(G)$

Jak jsme si již ukázali v předchozích bodech, největší hodnota vrcholového pokrytí $\beta(G)$ bude docílena na cestě P_n , kde $\beta(G) = \frac{n}{2}$.

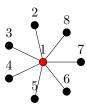

ODPOVĚĎ 9C

Největší hodnota vrcholového pokrytí $\beta(G)$ je docílena na cestě o velikosti n, kde $\beta(G) = \frac{n}{2}$.

d) Nejmenší hodnota vrcholového pokrytí $\beta(G)$

Naopak opět se vracíme k hvězdicovému stromu, kde jsme dále zjistili, že nejmenší hodnota vrcholového pokrytí $\beta(G)$ bude docílena na hvězdicovém stromu, kde $\beta(G) = 1$ a to díky kořeni stromu, který pokryje všechny hrany.

Obrázek (12) – Hvězdicový strom o velikosti n = 8

ODPOVĚĎ 9D

Nejmenší hodnota vrcholového pokrytí $\beta(G)$ je docílena na hvězdicovém stromu o velikosti n, kde $\beta(G) = 1$.

 $\checkmark$ Úloha 10 (2 body)

Ukažte proč pro každý kubický graf G, t.j. takový, že všechny stupně vrcholů jsou 3, platí, že stupeň vrcholové i hranové souvislosti se rovnají, tj. $\alpha(G) = \kappa(G)$. Hint: Pokuste se rozebrat případy pro různé vrcholové stupně souvislosti.

Řešení

Víme, že pro každý graf G = (V, E) platí Whitneyho nerovnost:

$$\kappa(G) \le \alpha(G) \le \delta(G)$$

kde $\delta(G)$ je minimální stupeň vrcholu v grafu G. Pro kubický graf tedy platí $\delta(G) = 3$.

Odebírání hran a vrcholů v kubickém grafu

- Odebráním hrany se sníží stupeň dvou vrcholů z 3 na 2, ale graf zůstává souvislý.
- Odebráním vrcholu se sníží stupeň tří hran z 3 na 2, což může vést k rozpadu grafu.
- Zatím můžeme pozorovat, že odebrání vrcholu může být více kritické než odebrání hrany.

Případy pro různé vrcholové stupně souvislosti

- **Případ 1:** Pokud $\alpha(G) = 1$, graf obsahuje most, který po odebrání rozdělí graf na dvě komponenty. Odebráním jednoho vrcholu se graf rozpadne, tedy $\kappa(G) = 1$ také.
- **Případ 2:** Pokud $\alpha(G) > 1$, odebrání jednoho vrcholu nevede k rozpadu grafu, což naznačuje vyšší odolnost, tedy $\kappa(G)$ může být 2 nebo 3.
  - Vzhledem k tomu, že kubické grafy mají vrcholy a hrany těsně propojeny kvůli jejich uniformnímu stupni, odebrání minimálního počtu vrcholů obvykle znamená odebrání i minimálního počtu hran.
- **Případ 3:** Pro $\alpha(G) = 2$ nebo $\alpha(G) = 3$ bude kubický graf vyžadovat podobně minimální počet odebraných vrcholů k rozdělení, což znamená, že $\kappa(G)$ bude obvykle odpovídat $\alpha(G)$.

ODPOVĚĎ

Díky stejnému stupni vrcholů v kubickém grafu G platí, že stupeň vrcholové i hranové souvislosti jsou stejné, tj. $\alpha(G) = \kappa(G)$.

 $\checkmark$ Úloha 11 (2 body)

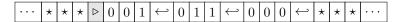
Pokuste se navrhnout Turingův stroj pro rozpoznání, že neorientovaný graf má izolovaný vrchol. Hint: Graf uložte na pásku jako matici sousednosti (nezapomeňte na oddělovače řádků) a v ní pomocí pravidel nalezněte takový vrchol.

Řešení

Tento Turingův stroj kontroluje, zda je v neorientovaném grafu izolovaný vrchol, který je reprezentován jako řádek v matici sousednosti se samými 0.

Příklad reprezentace grafu na pásce

- Graf je reprezentován jako matice sousednosti, kde $A_{ij} = 1$ pokud existuje hrana mezi vrcholy i a j.
- Abeceda obsahuje znaky 1,0 a speciální symbol ← jako oddělovač řádků společně se standardními znaky ⊳ pro označení počátečního stavu a * pro prázdné pole.
- Příklad matice, se kterou budeme pracovat: $001 \leftarrow 011 \leftarrow 000 \leftarrow$.
- Tu lze reprezentovat na pásce Turingova strojě následovně:

Obrázek (13) – Reprezentace grafu na pásce

Konfigurace Turingova stroje

- Množina stavů K: Obsahuje počáteční stav s_0 , stavy pro čtení řádků s_r , stav pro kontrolu řádku s_c , stav přijetí s_{ano} a stav odmítnutí s_{ne} .
- Vstupní abeceda Σ : $\{0, 1, \star, \leftarrow, \triangleright\}$.
- Abeceda pásky Γ : $\{0, 1, \leftarrow, \triangleright, X\}$, kde X označuje již zkontrolované prvky.
- Přechodová funkce δ .
- Počáteční stav: s_0 .
- Koncové stavy: $s_{\text{ano}}, s_{\text{ne}}$.

Přechodová funkce

Tabulka přechodů pro Turingův stroj je následující:

$\mathbf{Stav}$	Čtení	Zápis	Pohyb	Další stav
s_0	$\triangle$	$\triangle$	$\rightarrow$	s_r

Stav	Čtení	Zápis	Pohyb	Další stav
s_r	0	0	$\rightarrow$	s_r
s_r	1	X	$\rightarrow$	s_c
s_r	$\leftarrow$	$\leftarrow$	$\rightarrow$	$s_{ m ano}$
s_r	*	*	$\rightarrow$	$s_{ m ano}$

Stav	Čtení	Zápis	Pohyb	Další stav
s_c	1	X	$\rightarrow$	$s_{ m ne}$
s_c	0	0	$\rightarrow$	s_r
s_c	$\leftarrow$	$\leftarrow$	$\rightarrow$	s_r
s_c	*	*	$\rightarrow$	s_r

Popis přechodů

- Stroj začíná ve stavu s_0 a přejde do stavu s_r po přečtení počátečního stavu $\triangleright$.
- Ve stavu s_r stroj pokračuje ve stavu s_r po přečtení 0. Po přečtení 1 přejde do stavu s_c .
- Stroj přejde do stavu $s_{\rm ano}$ po přečtení oddělovače řádku $\leftarrow$ nebo $\star$.
- Ve stavu s_c stroj přejde do stavu $s_{\rm ne}$ po přečtení 1. Po přečtení 0, X nebo oddělovače řádku $\hookleftarrow$ přejde zpět do stavu s_r .
- Stroj přijme vstup, pokud nalezne řádek s samými 0 nebo pokud dojde na konec pásky ve stavu s_r po přečtení samých 0.

Ukázka běhu Turingova stroje

Vstup: $\triangleright 001 \leftarrow 011 \leftarrow 000 \leftarrow$ − viz obrázek 13.

- 1. Stroj začíná ve stavu s_0 s hlavou nad symbolem $\triangleright$.
- 2. Přečte $\triangleright$, zapíše $\triangleright$, posune se doprava a přejde do stavu s_r .
- 3. Hlava je nyní nad prvním 0 za oddělovačem řádku. Přečte 0, zapíše 0, posune se doprava a zůstává ve stavu s_r .
- 4. Přečte druhé 0, zapíše 0, posune se doprava a zůstává ve stavu s_r .
- 5. Přečte 1. Protože stroj byl navržen tak, aby odmítl, pokud najde 1 v řádku, přejde do stavu s_c .
- 6. Přečte oddělovač řádku $\hookleftarrow$, zapíše $\hookleftarrow$, posune se doprava. Protože byla v tomto řádku 1, stroj nezastaví ani nepřijme, ale pokračuje ve stavu s_r pro kontrolu dalšího řádku.
- 7. Přečte další 0, zapíše 0, posune se doprava a zůstává ve stavu s_r .
- 8. Přečte 1, přejde do stavu s_c , zapíše 1 a posune se doprava.
- 9. Přečte druhé 1, zapíše 1, posune se doprava a zůstává ve stavu s_c .
- 10. Přečte oddělovač řádku $\leftarrow$, zapíše $\leftarrow$, posune se doprava a přejde zpět do stavu s_r pro kontrolu dalšího řádku.
- 11. Přečte 0, zapíše 0, posune se doprava a zůstává ve stavu s_r .
- 12. Přečte druhé 0, zapíše 0, posune se doprava a zůstává ve stavu $s_r.$
- 13. Přečte třetí 0. Nyní je to klíčové, protože je to poslední číslice v řádku a dalším symbolem je $\leftarrow$. Stroj se musí přepnout do stavu přijetí, protože našel řádek pouze s 0, což naznačuje izolovaný vrchol.
- 14. Přečte $\leftarrow$, zapíše $\leftarrow$ a přejde do stavu $s_{\rm ano}$ podle poslední aktualizace v přechodové tabulce. To je proto, že detekoval řádek bez 1, což naznačuje izolovaný vrchol.
- 15. Stroj zastaví ve stavu $s_{\rm ano}$, když úspěšně nalezl izolovaný vrchol.

√ Úloha 12

(2 body)

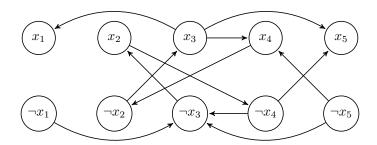
Využijte vysvětlení proč platí polynomialita 2-SAT a nakreslete graf odpovídající následující formuli a otestujte a případně ukažte, zda-li je splněna. Pozn.: Graf na kreslete, i když budete schopni splnitelnost rozhodnout jinak.

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5) = (x_1 \vee \overline{x_3}) \wedge (x_2 \vee x_3) \wedge (\overline{x_3} \vee x_4) \wedge (\overline{x_2} \vee \overline{x_4}) \wedge (x_4 \vee x_5) \wedge (\overline{x_3} \vee x_5)$$

Řešení

Nejprve sestavíme graf na literálech a klauzuích, tak že:

- Vrcholy: $V = \{x_1, ..., x_5, \neg x_1, ..., \neg x_5\}$
- Hrany: Pro $\forall$ klauzuli $(a \lor b)$ přidáme hrany mezi $(\neg a, b)$ a $(\neg b, a)$

 $\mathbf{Obrázek}$ (14) — Graf sestaený z literálů a klauzulí

Následně nalezneme silně souvislé komponenty (kvasikomponenty) pomocí Kosarajova algoritmu (dvojitý průchod DFS). Z tohoto algoritmu jsme nalezli 4 kvasikomponenty:

- 1. $G_1 = \{ \neg x_1 \}$
- 2. $G_2 = \{\neg x_5, x_4, \neg x_2, x_3\}$
- 3. $G_3 = \{ \neg x_3, x_2, \neg x_4, x_5 \}$
- 4. $G_4 = \{x_1\}$

Nalezneme průchody mezi kvasikomponentami:

- 1. $G_1 \rightarrow G_3$
- 2. $G_2 \rightarrow G_3$ a $G_2 \rightarrow G_4$

a acyklicky je očíslujeme:

- 1. $c(G_1) = 1$
- 2. $c(G_2) = 2$
- 3. $c(G_4) = 3$
- 4. $c(G_3) = 4$

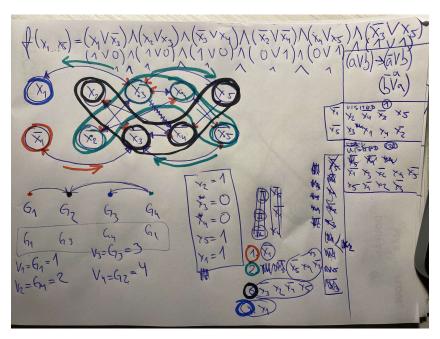
poté jdeme od nejvyšší komponenty G_2 a sbíráme informace o literálech z grafu:

- $\bullet$ v G_3 jsou $x_2,x_5,\neg x_3,\neg x_4$ a tedy $x_2=x_5=1$ a $x_3=x_4=0$
- v G_4 je $x_1 = 1$ a tedy $x_1 = 1$

Pak pro tyto hodnoty ověříme formuli:

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5) = (1 \lor 0) \land (1 \lor 0) \land (1 \lor 0) \land (0 \lor 1) \land (0 \lor 1) \land (1 \lor 1) = 1$$

Podrobnější postup je vidět na obrázku 15 níže:

Obrázek (15) – Postup nalezení silně souvislých komponent a ověření formule

ODPOVĚĎ

Formule je splněna s hodnotami $x_1=1, x_2=1, x_3=0, x_4=0, x_5=1. \label{eq:splnenew}$

 $\checkmark$ Úloha 13 (2 body)

Na základě vysvětlení převodu SAT na IND nakreslete graf odpovídající následující formuli a otestujte splnitelnost formule nalezením nezávislé množiny. Pozn.: Graf nakreslete a zhodnoťte, i když budete schopni splnitelnost rozhodnout jinak.

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5) = (x_2 \vee \overline{x_3} \vee x_4) \wedge (x_1 \vee \overline{x_2} \vee x_3) \wedge (\overline{x_1} \vee \overline{x_3} \vee x_4) \wedge (x_1 \vee \overline{x_2} \vee x_3 \vee \overline{x_4}) \wedge (x_4 \vee x_5)$$

Řešení

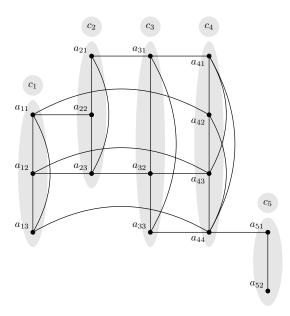
Nejprve sestavíme graf na literálech a klauzích, tak že:

- Vrcholy budou indexované jako literály
- A hrany budou spojovat:
  - vrcholy odpovídající literálům stejné klauzule
  - vrcholy odpovídající stejné proměnné, ale negaci

Formuli si nyní rozepíšeme do literálů a klauzulí:

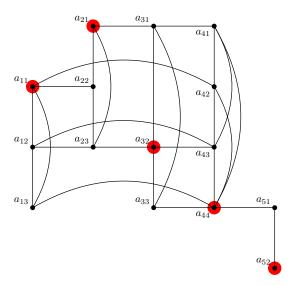
$$f(x_1, x_2, \dots, x_5) = \underbrace{(a_{11} \lor a_{12} \lor a_{13})}_{c_1} \land \underbrace{(a_{21} \lor a_{22} \lor a_{23})}_{c_2} \land \underbrace{(a_{31} \lor a_{32} \lor a_{33})}_{c_3} \land \underbrace{(a_{41} \lor a_{42} \lor a_{43} \lor a_{44})}_{c_4} \land \underbrace{(a_{51} \lor a_{52})}_{c_5}$$

Pro tu nyní sestrojíme graf:

Obrázek (16) – Graf sestaený z literálů a klauzulí

Nyní musíme v každé klauzuli nalézt literál, který bude roven 1, a tím pádem bude tato klauzule splněna. Tedy musíme najít nezávislou množinu v grafu:

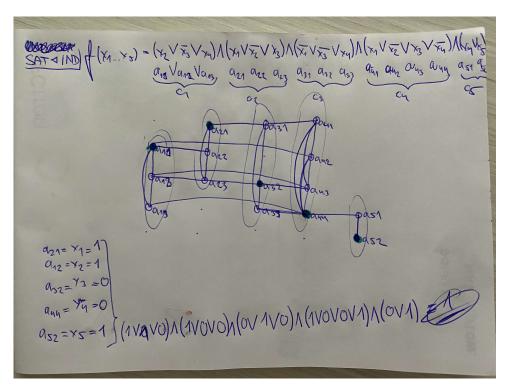
Obrázek (17) – Množina nezávislých vrcholů v grafu

Pro tuto množinu $a_{12}, a_{21}, a_{32}, a_{44}, a_{52}$ zvolíme literály rovny jedné:

$$f(x_1 = 1, x_2 = 1, x_3 = 0, x_4 = 0, x_5 = 1) = (1 \lor 1 \lor 0) \land (1 \lor 0 \lor 0) \land (0 \lor 1 \lor 0) \land (1 \lor 0 \lor 0 \lor 1) \land (0 \lor 1) = 1$$

Formule je rovna 1 a tedy je splněna se zvolenými hodnotami literálů.

Podrobnější postup je vidět na obrázku 18 níže:

 ${f Obrázek}$ (18) — Postup nalezení nezávislé množiny a ověření formule

ODPOVĚĎ

Formule je splněna s hodnotami $x_1 = 1, x_2 = 1, x_3 = 0, x_4 = 0, x_5 = 1.$

 $\checkmark$ Úloha 14 (2 body)

Na základě vysvětlení převodu 3-SAT na 3-COL nakreslete graf odpovídající následující formuli a otestujte barevnost grafu.

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5) = (x_1 \lor x_2 \lor \overline{x_4}) \land (x_1 \lor \overline{x_2} \lor x_3) \land (\overline{x_2} \lor \overline{x_3} \lor x_4) \land (x_1 \lor \overline{x_2} \lor x_3)$$

Řešení

Nejprve si lze všimnout:

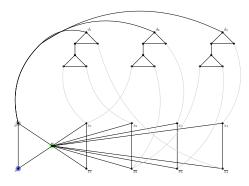
- Ve formuli není zahrnuta proměnná x_5 , a tedy ji můžeme ignorovat.
- Klauzule $(x_1 \vee \overline{x_2} \vee x_3)$ je duplicitní a můžeme tedy jednu z nich odstranit.
- Poznámka: Originální zadání jsem stáhnul a pročítal 5× a opravdu tak formule je a nebyla to chyba při přepisu. Budeme tedy dále předpokládat, že se jedná o záměr.

Dále tedy pracujeme s upravenou formulí:

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = \underbrace{(x_1 \lor x_2 \lor \overline{x_4})}_{c_1} \land \underbrace{(x_1 \lor \overline{x_2} \lor x_3)}_{c_2} \land \underbrace{(\overline{x_2} \lor \overline{x_3} \lor x_4)}_{c_3}$$

Nejprve si sestrojíme graf následovně:

- Vrcholy pro každou proměnnou x_i vytvoříme dvojici vrcholů $x_1, \overline{x_i}$.
- Přidáme vrcholy u, v, w
- Přidáme hrany $\{x_i, \overline{x_i}\}$ pro každou proměnnou
- Přidáme hrany $\{w,x_i\}$ a $\{w,\overline{x_i}\}$ pro každou proměnnou
- $\bullet\,$ Přidáme hrany mezi vrcholy u,v,w
- $\bullet$ Pro každou klauzuli c1,c2,c3 přidáme pomocný graf G (sloužící jako logická brána) s vrcholy d_i a a_i,b_i,c_i
- Vrcholy a_i, b_i, c_i ztotožníme s vrcholy x_i z klauzule
- $\bullet$ Všechny vrcholy d_i spojíme hranou s vrcholem u
- A inicalizujeme obarvení vrcholů u, v, w na 3 barvy:
  - -u Barva 0 (šedá)
  - v Barva 1 (modrá)
  - w Barva 2 (zelená)

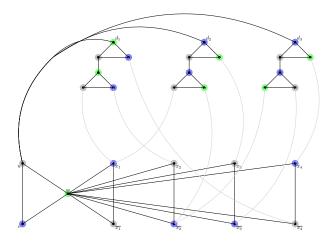

Obrázek (19) – Sestrojený graf pro formuli

Poté se pokusíme obarvit graf, tak že:

- Vrcholy d_i musí být obarveny tak, aby byly různé od barvy 0 (šedé).
- $\bullet$ Vrcholy x_i a $\overline{x_i}$ musí být obarveny tak, aby od sebe různé, barvami 0 a 1
- Pokud v každé klauzuli existují vrcholy d_i takové, že jsou různé od barvy 0, pak je formule splnitelná a graf je 3-obarvitelný.

Takové obarvení může být násludující:

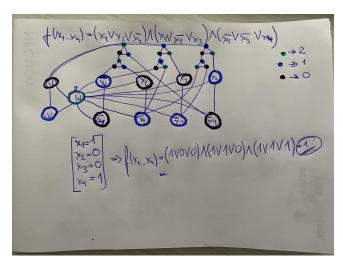
Obrázek (20) – Obarvený graf pro formuli

Dosazením do formule zjistíme, že všechny klauzule jsou splněny:

$$f(x_1 = 1, x_2 = 0, x_3 = 0, x_4 = 1) = (1 \lor 0 \lor 0) \land (1 \lor 1 \lor 0) \land (1 \lor 1 \lor 1) = 1$$

Obarvení jsme v grafu našli a tedy je formule splnitelná a graf je 3-obarvitelný.

Podrobnější postup je vidět na obrázku 21 níže:

 ${\bf Obrázek}$ (21) — Postup obarvení grafu

ODPOVĚĎ

Formule je splněna a graf je 3-obarvitelný pro $x_1=1, x_2=0, x_3=0, x_4=1.$

Naprogramujte algoritmus pro testování isomorfismu grafů hrubou silou a otestujte to na pár příkladech grafů s využitím knihovní funkce pro testování isomorfismu.

Řešení

Isomorfismus lze testovat hrubou silou, kde se všechny možné permutace uzlů grafu G porovnají s uzly grafu H.

Vytvoříme funkci isomorphism(G, H), která otestuje isomorfismus grafů G a H následovně:

- Pokud mají grafy různý počet uzlů, vrátí False.
- $\bullet$ Pro všechny permutace uzlů grafu G:
  - Vytvoří mapování uzlů grafu ${\cal G}$ na uzly grafu ${\cal H}.$
  - Pokud všechny uzly grafu Gmají svůj ekvivalent v grafu Ha všechny hrany zůstanou zachovány, vrátí True.
- Pokud žádná permutace nevyhovuje, vrátí False.

Implementačně je algoritmus následující:

```
import networkx as nx
          import itertools
          def isomorphism(G, H):
               if len(G.nodes) != len(H.nodes):
                   return False
               # získání všech permutací uzlů grafu G
              perms = itertools.permutations(list(G.nodes))
               for perm in perms:
10
                   # vytvoření mapování uzlů grafu G na uzly grafu H
11
                   # pokud všechny uzly grafu G mají svůj ekvivalent v grafu H a všechny hrany zůstanou zachovány,
12
                   → vrátí True
                   mapping = dict(zip(G.nodes, perm))
13
                   has_all_nodes = all([mapping[u] in H.nodes for u in G.nodes])
14
                   has_all_edges = all([mapping[u] in H.nodes for u in G.nodes])
15
                   if has_all_nodes and has_all_edges:
16
17
                       return True
18
                   return False
```

Poté již zbývá jen funkci výše otestovat na několika příkladech grafů a porovnat výsledky s knihovní funkcí pro testování isomorfismu:

```
G = nx.generators.small.cycle_graph(5)
H = nx.complement(nx.generators.small.cycle_graph(5))

my_isom = isomorphism(G, H)
nx_isom = nx.is_isomorphic(G, nx.complement(H))
print(f"Vlastn1: {my_isom}\nNetworkX: {nx_isom}\nÚspĕch: {'Ano' if my_isom == nx_isom else 'Ne'}")
```

Úplný zdrojový kód je k nalezení v souboru ukol-2-k1.py.

Realizujte hrubou silou nalezení největší nezávislé množiny daného grafu a následně otestujte, že je množina nezávislá. Následně se pokuste vylepšit řešení procházení množinami použitím sousedů vrcholu.

Pokud chceme testovat procházení, nabízí se, ne nutně, řešení pomocí nějakého rekurzivního přístupu.

Řešení

- Maximální (Maximal) nezávislá množina je taková množina uzlů, kde žádné dva uzly nejsou spojeny hranou a nelze přidat další uzel, aby zůstala nezávislá.
- Největší (Maximum) nezávislá množina je taková množina, která má největší počet uzlů.

Pro řešení naimplementujeme nejdříve funkci na zjištění nezávislosti množiny is_independent_set(G, ind_set):

```
def is_independent_set(G, ind_set):
                   Množina je nezávislá, pokud žádné dva uzly nejsou spojeny hranou.
                   :param G: Graf G
                   :param ind_set: Množina uzlů
                   :return: True pokud je množina nezávislá, jinak False
                   # pro všechny uzly v množině
                   for node in ind_set:
9
                       # projdeme všechny sousedy uzlu
10
                       for neighbor in G.neighbors(node):
11
                           # pokud je soused také v množině, množina není nezávislá
12
                           if neighbor in ind_set:
13
                               return False
14
                   return True
15
```

Tato funkce nám umožní testovat nezávislost množiny uzlů v grafu. Následně můžeme implementovat funkci pro nalezení největší nezávislé množiny grafu get_max_independent_set(G) pomocí hrubé síly:

```
def get_max_independent_set(G):
                   11 11 11
                   Nalezení největší nezávislé množiny grafu hrubou silou.
                   :param G: Graf G
                   :return: Největší nezávislá množina grafu G
5
6
                   # inicializace (prázdné) maximální nezávislé množiny
                   max_ind_set = set()
                   # pro všechny možné velikosti množin
9
                   for i in range(1, len(G.nodes) + 1):
10
                       # pro všechny možné kombinace uzlů
11
                       for ind_set in itertools.combinations(G.nodes, i):
12
                           # pokud je množina nezávislá a má větší počet uzlů než dosavadní maximální množina
13
                           if is_independent_set(G, ind_set) and len(ind_set) > len(max_ind_set):
14
                                # nastavíme novou maximální množinu
15
                               max_ind_set = set(ind_set)
16
                   return max_ind_set
17
```

Pro otestování nyní zavoláme naši funkci get_max_independent_set(G) a porovnáme oproti výsledku z knihovny networkx:

```
G = nx.generators.small.petersen_graph()
             # brute force
            brute_max_ind_set = log_perf(get_max_independent_set)(G)
            print(f"[brute] Set: {brute_max_ind_set}, Length: {len(brute_max_ind_set)}, Is independent:
             # confirm via networkx
            nx_max_ind_set = log_perf(nx.algorithms.approximation.maximum_independent_set)(G)
            print(f"[nx] Set: {nx_max_ind_set}, Length: {len(nx_max_ind_set)}, Is independent:
             assert len(brute_max_ind_set) == len(nx_max_ind_set)
             # >>> [get_max_independent_set] took 0.36 ms
10
             # >>> [brute] Set: {0, 8, 2, 9}, Length: 4, Is independent: True
11
             # >>> [maximum_independent_set] took 1.28 ms
12
             # >>> [nx] Set: {8, 9, 2, 0}, Length: 4, Is independent: True
13
```

Lze vidět, že naše funkce pro nalezení největší nezávislé množiny grafu funguje správně a vrací stejný výsledek jako funkce z knihovny networkx. Dále si také můžeme všimnout že průměrná doba běhu naší funkce je 0.36ms oproti 1.28ms funkce z knihovní funkce.

Nyní se pokusme naši funkci vylepšit pomocí rekurzivního přístupu:

```
def recursive_independent_set(G, current_set, nodes_remaining):
                   :param G:
                   :param current_set:
                   :param nodes_remaining:
                   # pokud již nejsou žádné uzly k procházení, vrátíme aktuální množinu
                   if not nodes_remaining:
9
                       return current_set
10
11
                   # inicializace maximální množiny
12
                   max_set = current_set
13
                   # pro všechny uzly, které ještě nebyly zpracovány
14
                   for node in nodes_remaining:
15
                       # všechny sousedy uzlu
16
                       neighbors = G.neighbors(node)
17
                       # pokud žádný soused není v aktuální množině
18
                       if all(neighbor not in current_set for neighbor in neighbors):
19
                            # vytvoříme novou množinu s uzlem
20
                           new_set = current_set.union({node})
21
                            # rekurzivně zavoláme funkci pro další uzly
22
                            remaining = nodes_remaining.difference(new_set).difference(set(G.neighbors(node)))
23
                            candidate_set = recursive_independent_set(G, new_set, remaining)
24
                            # pokud je nová množina větší než dosavadní maximální množina
25
                            if len(candidate_set) > len(max_set):
26
                                # nastavíme novou maximální množinu
27
                                max_set = candidate_set
28
29
                   return max_set
30
```

Otestováním této funkce zjistíme, že výsledek je sice správný a tedy stejný jako u předchozích funkcí, ale doba běhu je výrazně delší, což je způsobeno rekurzivním přístupem:

```
# improved with neighbors
             recursive_max_ind_set = log_perf(recursive_independent_set)(G, set(), set(G.nodes))
             print(f"[recursive] Set: {recursive_max_ind_set}, Length: {len(recursive_max_ind_set)}, Is
             → independent: {is_independent_set(G, recursive_max_ind_set)}")
             # confirm via networkx
             nx_max_ind_set = log_perf(nx.algorithms.approximation.maximum_independent_set)(G)
             print(f"[nx] Set: {nx_max_ind_set}, Length: {len(nx_max_ind_set)}, Is independent:
             assert len(brute_max_ind_set) == len(nx_max_ind_set)
             # >>> [recursive_independent_set] took 0.43 ms
             # >>> [recursive] Set: {0, 8, 2, 9}, Length: 4, Is independent: True
10
             # >>> [maximum_independent_set] took 1.28 ms
11
             # >>> [nx] Set: {8, 9, 2, 0}, Length: 4, Is independent: True
12
```

Úplný zdrojový kód je k nalezení v souboru ukol-2-k2.py.